

И след Освобождението сливенските циганки продължават да намират източник за прехрана в местните фабрики. През 1881 г. в 15-те текстилни фабрики работят общо 100 цигански момичета. Постепенно сред християнското циганско население се формира ядро от постоянни работници, които започват да се отличават от останалите цигани по своя начин на живот (Георгиева 1966: 27-28).

Промяната на общественно-политическия строй в България през 1944 г. и последвалата го радикална стопанска реформа повлияват и върху трудовата ангажираност на циганската/ ромската жена. Държавата провежда политика за „откъсване от предишните им занимания” и „приобщаване към общественно-полезен труд” като ги настанява на работа във фабрики и заводи. В отделни случаи успява, но повечето - не „... Руска Василева... която някога е била опасна и опитна крадла, но сега (1965 г.), вече е 20 годишна, станала добра работничка в комбината “Дунавска коприна” в Русе...” (Колев 2003: 241).

С урбанизацията, индустриализацията и нарастване на административно-управленческия апарат в страната, селищната хигиена се поема почти изцяло от циганското/ ромското население. Поддържането на чистотата в различните фабрични помещения и дворове, в административните и други учреждения, в училищните и здравни заведения се осъществява предимно от представителките на ромската етническа общност. „Жените циганки работят като улични чистачки в София и навсякъде. На пловдивския пазар продават железарски произведения – сатъри, вериги, клещи, шипци и др. Има също и посещения от групи, които продават дървени вретена – такава група, която срещнах говореше румънски. В модерния курорт „Златни пясъци” имаше циганка, която продава черупки от миди и охлюви на сергия на крайбрежната алея” (Kenrick 1966: 83).

Отделните цигански/ ромски групи обаче имат различни виждания коя трудова дейност е „непрестижна и срамна” и от коя се „печели най-добре”. Например докато за йерлиите джебчийството е „голям грях”, то за кардарашите да работят в „Чистотата” е „изключително непристижно и срамно”.

След падане от власт на тоталитарния режим през ноември 1989 г. и тръгването на България по пътя на демокрацията и пазарните икономически отношения жизненият стандарт на циганското население рязко се влошава. Поради ниското си образование и недостатъчна квалификация те се оказват неконкурентноспособни на трудовия пазар. „Ако дадат ра-